

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מו.

עין משפט נר מצוה

נב א מיי פיע מהל
מליס להל 3
נב ב ג מיי פ"ח מהל
עבודת כוכבים הלכה
3 סגמ לזון מה טושיע
יד סי קמה סעי א
נד ד מיי שס הלכה ג
סגמ ט טור ש"ע
יד סי קמט סעי א
נהג"ה:
נה ה מיי שס סגמ טס:

תורה אור השלם

1. אבד תאבדון את כל
המקומות אשר עבדו שם
הגוים אשר אתם ירשים
אתם את אלהיהם על
ההרים והרמות ועל
הגבעות ותחת כל עץ
דברים יב ב
2. ונתתם את מוצבתם
ושבתם את מצבתם
ושיריכם תשרפון באש
ופסילי אלהיהם תגדעון
ואבדתם את שקם מן
התקום ההוא:

דברים יב ג
3. ולא תביא תועבה אל
ביתך והיית תרם כבדו
שקן תשקצנו ותעב
תתקבנו בן תרם הוא:
דברים יז ב

רבינו הגאון (המשך)

ומותר. אף אבנים הללו
כו. ומשקנן מה להר
שכן מחובר כלו תאמר
באבני החר שנדלדלו
שיאנו מחוברות בהמה
ותוכיח שאינה מחוברת
בקרקע ומותרת לחולין:
ודחינו מה לבחמה אינה
נאסרת אם נעברה בהנאה
שכן בעלת חיים תאמר
באבנים שנדלדלו שאינן
בנות חיים. הר יוכיח מה
להר כו. (מה להצד)
השנה שבהן שכן לא
נשתנו מברייתן. תיתי
מבמה בעלת מום ומחר
אי נמי מאילן יבש
ומבמה תמימה שהרי
נשתנו. הבמה נעשית
בעלת מום והאילן יבש.
ואע"פ שנשתנו ועבדו
לא נאסרו. כך אבני הר
שנדלדלו לא נאסרו. ומאן
דאמר סבר אע"פ דמדינת
שרו לא תשרייה דכתיב
ותעב תתעבנו כי חרם
הוא. (ב) וירקין חוקיה
בר' חייא זקף ביצה
להשתחוות לה והשתחוה
לה וקא מיבעיא ליה
היא זקיפתא אי הוה
תפיסת ידי אדם אי לא
ש"מ בני ר' חייא הוא
דאסיר ומיבעיא ליה כגון
שוקף ביצה להשתחוות
לה ולא השתחוה לה ובא
עובד כוכבים והשתחוה
לה וכדבר דאמר ישראל
שוקף לבניה להשתחוות
לה ובא עובד כוכבים
והשתחוה לה אסרה. וקא
מיבעיא ליה לבניה הוא
דמינכרא זקיפתא אבל
ביצה לא או דלמא
רמי שנת תיקו: בעי
בר בר חמא המשתחוה
להר (מותר) אבנים
הנחשבות בו מותרות
לכנות מהן מוצבא אי לא

בית כריא. בית הכסא
לשון עזסה (תורה
כו.) להשתחוות לה.
ולא השתחוה לה ובא
עכו"ם והשתחוה לה
אסורה. אע"פ שאינה עלו
(לקמן טו.)

אמר לו ר"ע והלא כבר נאמר **אבד תאבדון**. תימה הא
אינטרין לר"ע למדרש אבד ואחר כך תאבדון כר' יוסי
זר' יהודה דקס זשיעת דר' יוסי הגלילי לנכאורה משמע דר"ע
ס"ל צמתני כר' יוסי הגלילי דל"ל אני (ב) אדון לפניך ומתוך פ"ה
דמתני נמי משמע הכי וי"ל דודאי
ר"ע דמתני אליבא דר' יוסי הגלילי
קאמר וליה לא ס"ל אכן ק"ל קצת
ללעיל קאמר דלר' יוסי זר' יהודה
מיצעי קרא גם כן לכד"ע אלמא
כוותיה דריש להו לקרא וי"ל דה"ק
ליה לכדרי עקיבא אליבא ר' יוסי
הגלילי: **בהמה** תוביח. פירוש
דאפילו צהמה (ב) עזמה אינה
נאסרת להדיוט אס לא עשה צה
מעשה והא דלמרינן לקמן צפ"ר
ישמעאל (דף נז.) המשמחה לכהמה
חזירו לא אסרה ה"ה לשל עזמו והא
דקאמר חזירו לגלוי דאף צשל חזירו
אסרה צעשיית מעשה אי נמי קמ"ל
דאף לגבוה לא אסרה כיון שאינה
שלו: **מבמה** תמה ומאי"ן
יבש. כאן פרש"י מה שכתבתי לעיל
דלוי נטעו ולצדקה שצדו היכא
דנטעו גרעין וזה לשונו ומאלו יבש
דנשמה מצרייתו ואפ"ה לא מתסר
לרצנן דפליגי עליה דר' יוסי צרבי
יהודה הגד השוע שצנן שאין צהס
תפיסת יד אדם לשם עבודת כוכבים
דמפיסה דנטיעה דמייקרא לה הויא
תפיסה לרצנן דלאו אילן הוה הויא
שעתא דנטעו גרעין ור' יוסי צרבי
יהודה דחשיב ליה תפיסה ואסר לא
משכמת לה אלל צצילן שעלה מאליו
דאפילו לר' יוסי זר' יהודה לא מתסר
כל זמן שלא עשה מעשה בגופו
עכ"ל וא"ת צעלה מאליו נמי מ"מ
אילן שלפני זה שילא זה מגרעינו
היה צו תפיסת ידי אדם וי"ל דצ"ע
צצילן שעלה מאליו משעת ימי
צראשית כגון יער ומיחו פירושו
אי אפשר דפרשי' לעיל:

ר' חייא דשרו דבעי חוקיה זקף ביצה
להשתחוות לה מהו קא סלקא דעתך להשתחוות לה והשתחוה לה וקא
מיבעיא ליה היא זקיפתה אי הוי מועשה אי לא הוי מועשה אבל לא זקף
לא מיתסרא ש"מ בני ר' חייא דשרו לא לעולם אימא לך בני רבי חייא
דאסרי (ב) דהשתחוה לה אע"ג דלא זקפה אסורה והכא במאי עסקינן כגון
שוקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ולמאן אי (ב) למאן דאמר
עבודת כוכבים של ישראל אסורה מיד אסורה אי למאן דאמר עד
שתיעבד הא לא פלחה לא צריכא כגון שוקף ביצה להשתחוות לה ולא
השתחוה לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה (ב) כי הא דאמר רב יהודה אמר
שמואל (ב) ישראל ישוקף לבניה להשתחוות לה ובא עובד כוכבים והשתחוה
לה אסורה וקא מיבעיא ליה לבניה הוא דמינכרא זקיפתא אבל ביצה לא או
דלמא ה"ל שנת תיקו: בעי רמו בר חמא המשתחוה להר אבניו מהו למזבח
יש

בית גליל. (ו) לשון גובה גליל: **בית כריא**. לשון חפירה ושפלות:
ועובדיהן בסייף. דבני נח נטעו על עבודת כוכבים צנסהדרין
(דף נו.) ואמרינן התם כל מימה האמורה לבני נח אינה אלל סייף:
ולוקמה צורעים שורען מחלה נכד: ורצנן. דאסורין ואפילו
לרצנן: **שנדלדלו**. נעקרו מאלהין
והשתחוה עכו"ם להם: **צהמה**
טוביח. שאינה מחובר ואינה נאסרת
צהשתחויה דמלאכר רחמנא נעצד
לגבוה דכמיב מן הצקריט ולל כל הצקר
להוציא הנעצד צפרק שור שנגח
(צ"ק דף מ:) מכלל להדיוט שרי דאי
להדיוט אסור למה לי קרא לגבוה הא
ממשקה ישראל כמיב' מן המותר
לישראל: **צהמה צעלה מוס**. דאינה
נאסרת נמי אס צהשתחוה לה: **ומהר**.
דמי פרכת מה לצהמה שכן צעלת
חיים הלכך חשיבא ולא מיתסרא הר
יוכיח מה להר שכן מחובר צהמה
טוביח וחזר הדין כו' הגד השוע
שצנן שאין (ב) תפיסת יד אדם
וחזר טעם עזמו להמיר שאין
יכולין תלות טעם היתרן צטעס
אחר דאי אמרת היתרן משום מחובר
הרי צהמה וחי משום חיים הרי
הר ע"כ טעם היתרן משום דאין
צנן תפיסת יד אדם צצדצר זה
השוע שניהן אף אי צצילא כל השווין
להן צצדצר זה שיהו מותרין והשתח
ליכא למיפרך שכן לא נשתנו מצרייתן
דהא צהמה נשתנית צמוס: **ומאילן**
יבש. דנשתנה מצרייתו ואפ"ה הכי
לא מיתסר לרצנן דפליגי עליה דר'
יוסי צרבי יהודה הגד השוע שצנן
שאין צהס תפיסת יד אדם לשם
עבודת כוכבים דמפיסה דנטיעה
דמייקרא לא הויא תפיסה לרצנן
דלאו אילן (ב) הוא ההוא שעתא
שנטעו גרעין ור' יוסי זר' יהודה
דחשיב ליה תפיסה ואסר ליה
משכמת ליה צצילן שעלה מאליו
דאפילו לר' יוסי לא מיתסר כל זמן
שלא עשה מעשה בגופו: **לפני פטיב**
שקן ששקצנו. צעבודת כוכבים
לאמריי הך דאע"ג דאתא מדינא
ללמד השוע היתרל דלמרינן לא
תייתינסו היתרל ומשמעותא דקרא
נפקא דמשמע כל דרשום שאתה
דורש צעבודת כוכבים לא תדרש
אלל לשקן ולאסור ואין לך להמיר צו
אלל מה שמהיר לך הכתוב צפירוש:
בני רבי חייא. יהודה ומוקיה שמו"ס:
הוי מעשה. (ב) דלמתי איכא תפיסת
יד אדם: **אלמא בני ר' חייא תפיסת יד**
הוא דלמריי דלא צעינן תפיסת יד
צצדצר תלוס (ב) ולא צצעלי חיים צין
צעוד כוכבים צין צישראל ונאסרת מיד
לעצדה פלוגמא דר' ישמעאל ור"ע צפ"ר
די אדם צעי וזה לשם עבודת כוכבים
עמידה צין הוי מעשה צין לא הוי מעשה
הרי קלאה עבודת כוכבים ולמ"ד עבודת
כוכבים של ישראל
אסורה מיד הא נמי אסורה מיד ולמ"ד
עד שיעבדו הא לא פלחה ופשיטא דשריא:
לעולם אליבא דמ"ד עד שתיעבד קצעי
ליה: **וכגון**. דהשתחוה לה עובד כוכבים
אחר זקיפתה הא לאו דעובד כוכבים
הוא ואין יכול לאסור צהשתחוה דצר
שאינו שלו וכדצ צהמה אסור שמואל כו'
והאי מעשה דצענין משום גליו דעתא
דאי לאו דגלי ישראל דעמיה לא הוה
מיתסרא צהשתחוה דעובד כוכבים:
(ב) אסורה. אפילו למ"ד עד שמיעבד
ולא אמרינן הא לאו דעובד כוכבים
הוא ואין יכול לאסור צהשתחוה דצר
שאינו שלו
דכיון דלוקמה ישראל גלי דעמיה
דניחא ליה צעבודת כוכבים וכי פלח
לה עובד כוכבים שליחומיה קא עבד:
לצניה. צידי אדם נעשית ונאסרת
לר"ה. וקר זקיפה דקנט משום גלוי
דעתא הוה דאי לא זקפתו ישראל
לשם עבודת כוכבים לא מיתסרא דכיון
דשל ישראל הוה אינה נאסרת
צהשתחוותה של עובד כוכבים שהרי
אינה שלו והאי טעמא מפרשינן צמלמיה
דשמואל לקמן צפרק ר' ישמעאל (דף
נז.) ור"ה לענין גלוי דעתא
לחוקיה (ב) דוקא לצניה דמינכרא
זקיפתה שרצנה יותר על עביה
וכשהיא זקופה נראית גבוה ואיכא
גלוי דעתא אצל צילה לא כו':
ט עעבד. דצעלי חיים אסור לגבוה
ואע"ג דשרי להדיוט וקמיבעיא ליה
מי חילי שס נעצד על המחובר לאסור
לגבוה או לא:

בית כריא. בית הכסא
לשון עזסה (תורה
כו.) להשתחוות לה.
ולא השתחוה לה ובא
עכו"ם והשתחוה לה
אסורה. אע"פ שאינה עלו
(לקמן טו.)

(א) ממורה כח: (ב) מוסף
פ"ו ה"ג: (ג) בסי' נוסף:
פ"י מ"ג פ"י כ"ג:
(ד) מוסף שם ה"ו:
(ה) גליל מה: לקמן מתא.
(ו) לקמן ט"ט: (ז) לקמן
נ"א: (ח) לקמן נ"ג:
(ט) ויקרא א' (ו) וישוקף
מנה: (י) דלמתי צינמת
סה: וצמה ס"מ: (יא) ש"ך
לע"ז.

הגהות הב"ח

(א) גבי לוקמה בורעים
שורען מחלה לך ורצנן:
(ב) שם בני ר' חייא
דלמריי והשתחוה:
(ג) שם ובי הא דלמרי:
(ד) ה"ש ד"ה בית גליל
גלי לשון גובה הרי:
(ה) ד"ה ומחר לבי וכו'
שאין בהן תפיסת יד אדם
וחזר טעמו להיתרא וכו'
ואי משום בעלת חיים:
(ו) ד"ה ומאלן וכו' דלאו
אילן הוי ההוא שעתא
שנטעו גרעין וכו'
תפיסת ואסר לא משכמת
לה אלא צצילן שעלה
מאליו דאפ"ה לבי יוסי זר'
יהודה לא מיתסר:
(ז) ד"ה הוי מעשה
דבהכי איכא: (ח) ד"ה
עולס וכו' צצדצר תלוס
דלאו צצעלי חיים:
(ט) ד"ה ומאלן וכו' דלמרי
לא בעי תפיסת ידי אדם
וחזר טעמו: (י) ד"ה אסורה
אפילו. י"ב צדצר זה
מותר: (כ) ד"ה למה
וכי וקמיבעיא ליה לחוקיה
אי צינמא דוקא לצניה:
(ל) תמו' ד"ה אמר וכו'
דל"ל אי אובין ואדין
לקמן וכו' מיבעי ליה
קרא וכו' אליבא דרבי יוסי
הגלילי: (מ) ד"ה צהמה
וכי צהמה של עזמו
אינה נאסרת:

מוסף רש"י

בית כריא. בית הכסא
לשון עזסה (תורה
כו.) להשתחוות לה.
ולא השתחוה לה ובא
עכו"ם והשתחוה לה
אסורה. אע"פ שאינה עלו
(לקמן טו.)

רבינו הגאון

שנאמר שקן תשקצנו
ותעב תתעבנו כי חרם
הוא. הרי קא ציצד אס
הוי קורין אותה בית
גליא קורין אותה בית
כריא. עין כל. עין קרין:
תני תנא קמיה דרב ששת
העכו"ם העובדין את
ההרים ואת הגבעות הן
מותרין ועובדיהן בסייף.
עובדי הירקות והדורעין
הן אסורין ועובדיהן
בסייף: מני ר' יוסי ר' חייא
יהודה היא. מוקמיה דהרי
אזוהי דרעים דומיא דהרי
מה הר שאל נעשה
מתחלה לכן אף זרעים
שלא נעשו מתחלה לכן
והן אסורין: תאמר דאבל
הר שנדלדלו ולא תתפרקו
לגמרי אלא הן הליתין
כמו אבד מדולדל ועברו
אותן האבנים. ר' חייא
ר' יוחנן חד אמר מותרין
הן כהר. מה הר אין בו
תפיסת ידי אדם. כלומר
אין בו מעשה בן אדם